

A munkaerőhiány vállalati percepciója

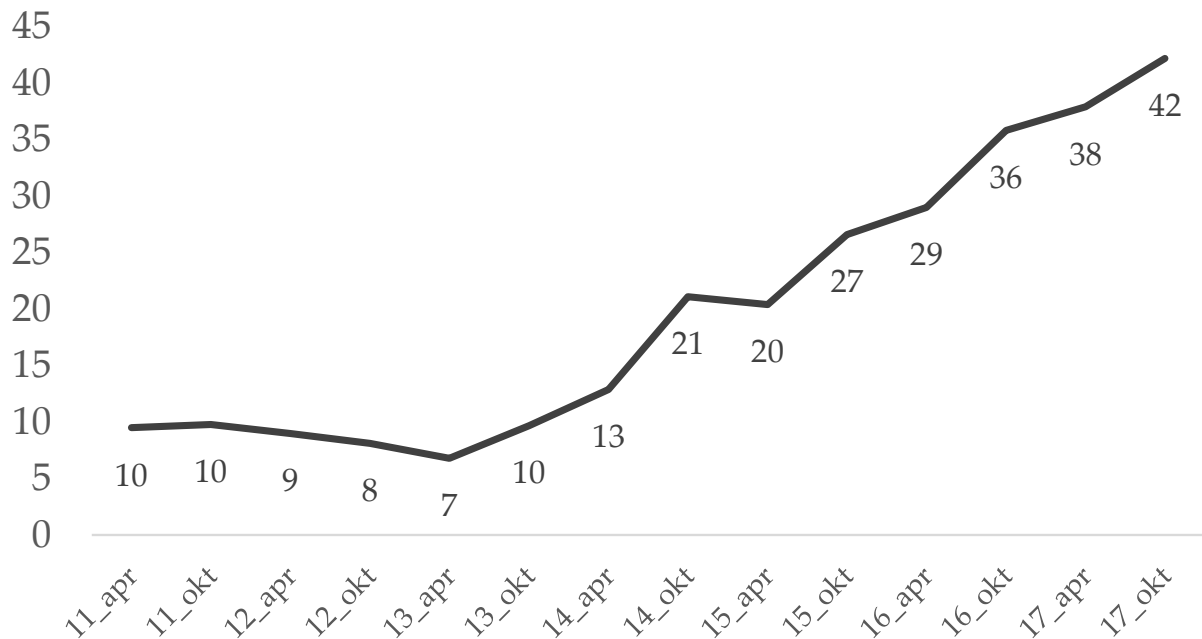
Az elemzésben vállalatvezetői vélemények megfigyelése alapján azt vizsgáljuk, hogy hogyan alakult a munkaerőhiány hazánkban az elmúlt években, milyen vállalati kört és milyen területeken érintenek a toborzási nehézségek. Az elemzéshez az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet vállalati konjunktúra-vizsgálatának 2017. októberi hullámát használtuk fel, amely 3064 hazai vállalkozás vezetőjének válaszain alapul.

Eredményeink szerint a toborzási nehézségeket (munkaerő- és szakember-hiányt) jelző cégek aránya jelentősen nőtt az elmúlt években: 2011 és 2013 között csupán minden tizedik vállalkozás jelezte ezt a problémát, 2014-ben és 2015-ben a vállalkozások ötöde említette meg a toborzási nehézségeket a vállalat üzleti életét akadályozó tényezőként. Majd arányuk folyamatos növekedésnek indult: 2017-ben már a vállalkozások 42%-a jelezte ezt a problémát. (Ha pedig a súlyozott adatokat nézzük, akkor 2017-ben a vállalkozások 55%-a állította, hogy cége üzleti tevékenységét akadályozza a munkaerő- és szakember-hiány.)

A munkaerő- és szakember-hiányt, mint a vállalkozás üzleti tevékenységét akadályozó tényezőt nagyjából minden tizedik cég említette a konjunktúra-vizsgálatok során 2011 áprilisa és 2013 októbere között. Ezt követően ez az arány 2014. októberben megugrott (21%), vagyis ekkor már minden ötödik vállalkozás a cége üzleti tevékenységét akadályozó három legfontosabb tényező közé

sorolta ezt a problémát. 2015 októberében ismét jelentősebb emelkedés történt, ekkor a vállalkozások 27%-a említette a munkaerő- és szakember-hiányt. 2016 áprilisában a cégek 29%-a, míg októberben már 36%-a emelte ki ezt a problémát, **2017 októberére pedig ez az arány 42%-ra nőtt.**

1. ábra: Azon cégek aránya, amelyek említették a cégük üzleti tevékenységét akadályozó tényezők között a munkaerő- és a szakember-hiányt, százalék, 2011.04.-2017.10. (súlyozatlan eredmények)

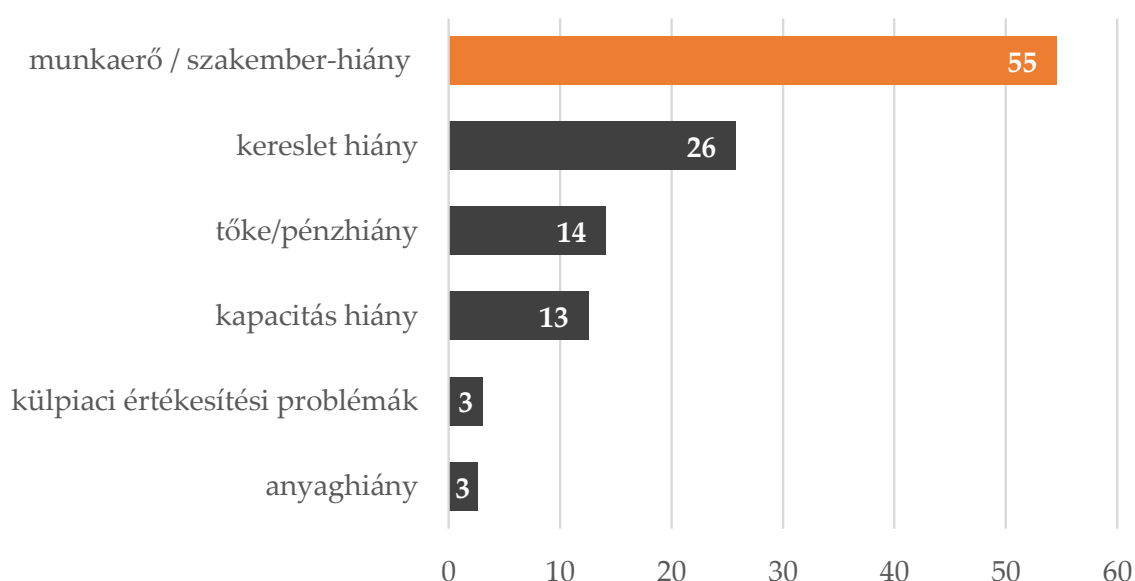
Forrás: GVI vállalati konjunktúra-vizsgálatok 2011-2017, N=1823-3614

Kérdőívünkben a munkaerő-, vagy szakember-hiány mellett további öt tényező esetében tudakoljuk meg, hogy akadályozta-e a vállalkozás üzleti tevékenységét, ezek közül a válaszadók legfeljebb három tényezőt jelölhetnek meg.

A területi összetétel, a létszám és a cég GDP-hez való becsült hozzájárulása alapján súlyozott eredmények szerint **a vállalkozások legnagyobb részének (55%) üzleti**

tevékenységét a munkaerő- és a szakember-hiány akadályozza. A második leggyakrabban (26%) említett tényező a kereslet-hiány, azonban ezt jóval kevesebben említették, mint a munkaerő- és szakember-hiányt. Nagyobb arányban említették még a válaszadók a tőke vagy pénzhányt (14%), illetve a kapacitás hiányát (13%) is.

2. ábra: A cégek üzleti tevékenységét akadályozó tényezők, N=3064, százalék, 2017.10. (súlyozott eredmények)

Forrás: GVI 2017

A vállalati jellemzők vizsgálata azt mutatja, hogy a **munkaerő- és szakember-hiánnyal főként a döntően exportáló (64%), az építőipari (63%), a döntően (58%) vagy részben (61%) külföldi tulajdonban lévő, a dunántúli (45%), valamint a 10-49 fő közötti cégek (66%) küzdenek.**

A konjunktúra-felvételek szokásos kérdésén („Mely tényezők akadályozták a leginkább cége üzleti tevékenységét az elmúlt fél évben? Kérem, legfeljebb hármat válasszon!”) túl egy másik, a munkaerőhiánnyal kapcsolatos, általánosabb kérdést is feltettünk a cégvezetőknek: „Szembesült az Ön cége az utóbbi egy évben valamilyen, a munkaerőhiányra visszavezethető nehézséggel?” Erre a kérdésre 2742 cégvezető válaszolt. A továbbiakban az e kérdésre adott válaszok súlyozatlan eredményeit ismertetjük. Ezek szerint **a megkérdezett vállalatvezetők**

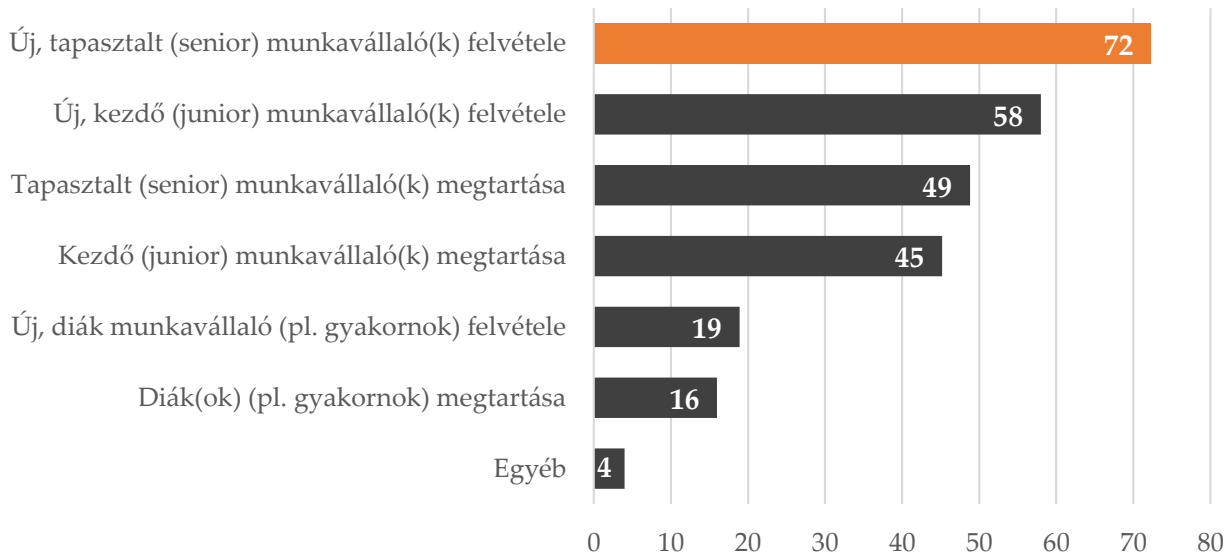
50,5%-a (1384 fő) számolt be arról, hogy az utóbbi egy évben szembesült valamilyen, a munkaerőhiányra visszavezethető nehézséggel. Legnagyobb arányban a döntően exportáló (79%), az ipari (70%) és építőipari (69%), a részben külföldi tulajdonban lévő (80%), a dunántúli (53%), valamint a 9 fő feletti (72%) cégek vezetői válaszoltak e kérdésre igennel.

A munkaerőhiányra visszavezethető nehézségek közül a legtöbb cégnek (72%) az új, tapasztalt (senior) munkavállaló(k) felvétele okozott gondot. Több, mint a válaszadók felének az új, kezdő (junior) munkavállaló(k) felvétele (58%), 49%-uknak a cégnél dolgozó tapasztalt (senior) munkavállaló(k) megtartása jelentett problémát. A válaszadók 45%-ának a cégnél dolgozó kezdő (junior) munkavállaló(k) megtartása is nehézséget okozott. Nagyjából

egyötöd azok aránya, akik számára az új, diák munkavállaló (pl. gyakornok) felvétele (19%) volt probléma, 16%-uk számára pedig a cégnél dolgozó diák(ok) (pl. gyakornok)

megtartása jelentett gondot. A válaszadók 4%-a egyéb tényezőt jelölt meg.

3. ábra: A válaszadók megoszlása a szerint, hogy cégüket mely esetekben érintették a munkaerőhiányra visszavezethető nehézségek, N=1384, százalék, 2017.10.

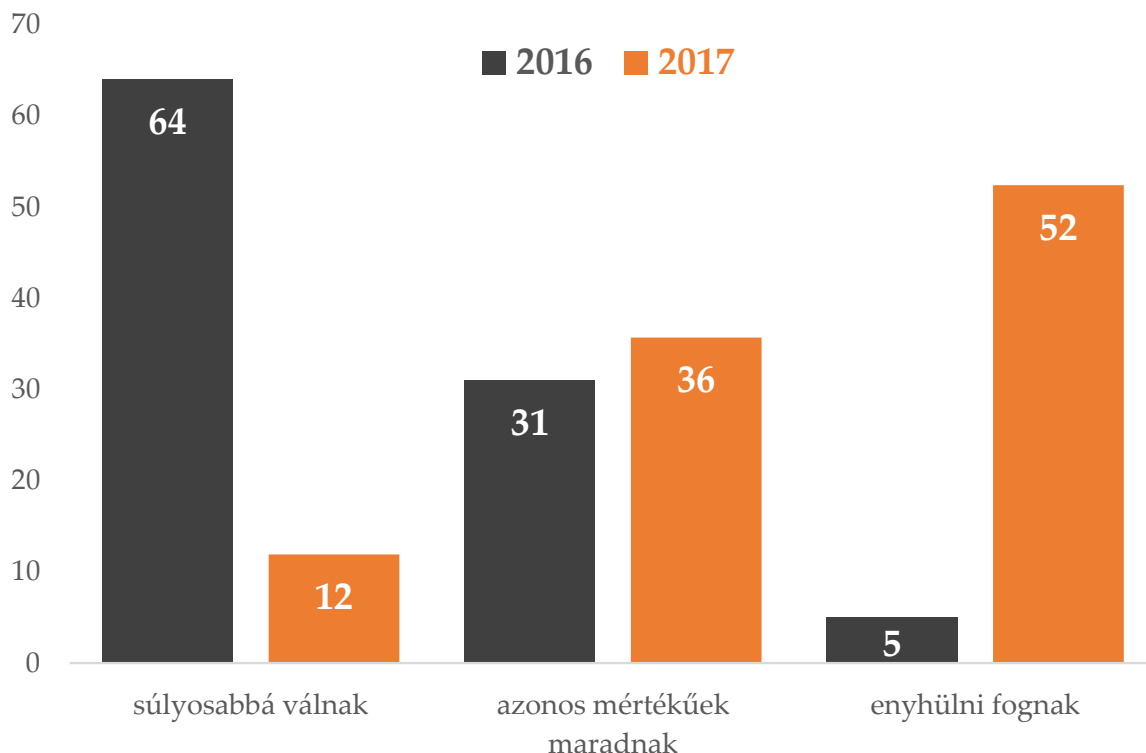

Forrás: GVI 2017

Míg 2016-ban a válaszadók döntő többsége (64%) úgy vélte, hogy a következő egy évben súlyosabbá fognak válni a munkaerőhiánnyal kapcsolatos problémák Magyarországon, 2017-ben már csak a megkérdezettek 12%-a vélekedett így. 2016-ban a munkaerőhiány

enyhülésére csupán a válaszadók 5%-a számított, 2017-ben ez az arány 52% volt. Vagyis azt láthatjuk, hogy **2017 végén a válaszadók sokkal optimistábbak voltak a munkaerőhiány jövőbeli alakulásával kapcsolatban, mint 2016-ban.**

4. ábra: A válaszadók véleménye arról, hogy a következő egy évben hogyan fognak alakulni Magyarországon a munkaerőhiánnyal kapcsolatos problémák, N2016=2607, N2017=2798, százalék, 2016.10., 2017.10.

Forrás: GVI 2017

A vállalkozásoktól azt is megkérdeztük, hogy hány üres álláshelyük volt 2017. október 1-jén. A válaszadók 57%-ának (1633 cég) nem volt üres álláshelye, 40%-ának (1141 cég) 1-10 darab üres álláshelye volt, és csupán 3%-uknak (96 cég) volt több, mint 10 darab üres álláshelye. Tehát **a megkérdezettek csupán csekély hányada küzd nagyobb mértékű munkaerőhiánnyal.**

A továbbiakban arra térünk ki, hogy mely vállalati körnél hány üres álláshely volt 2017 októberében. Tulajdonosi szerkezet szerint azt láthatjuk, hogy a részben (12%) és a döntően külföldi tulajdonban lévő vállalkozások közül több, mint minden tizediknek legalább 11 üres álláshelye van. Az exporttevékenység esetében azt állapíthatjuk meg, hogy a döntően exportáló cégek esetében jelentős

azon cégek aránya (16%), amelyeknek több, mint 10 üres álláshelye van. A létszám-kategória szerinti bontás azt mutatja, hogy az 50-249 fős cégek közül nagyjából minden tizedik (9%) cégnek, a 250 fő felettiak közül pedig közel negyedüknek (24%) van legalább 11 darab üres álláshelye.

Stabilan növekszik az ország export és import tevékenysége

2009 óta stabilan növekszik Magyarország export és import tevékenysége, ami főként az erős euró árfolyamnak köszönhető. A jegybank legfrissebb fizetési mérleg jelentése szerint azonban a nominálisan növekvő export és import teljesítményhez a külkereskedelmi egyenleg szűkülése társul, ami az uniós támogatások kapcsán történő importbővüléssel magyarázható. Az euró árfolyamának várható alakulása ugyanakkor ösztönzően hathat a hazai vállalatok exporttevékenységére.

A magyar export és import bruttó hazai összetermékhez viszonyított mennyisége folyamatos növekedést mutat a 2009-ben a gazdasági válság miatt kialakult visszaesést követően. A KSH legfrissebb jelentése szerint 2017 utolsó negyedében az export és az import euróban számított értékei közül az export 8,4, az import pedig 11%-kal növekedett az előző év azonos időszakához viszonyítva. Az ország külkereskedelmi többlete 8,2 milliárd euró volt. A külkereskedelem nagy részét (export 76%, import 77%) az Európai Unió valamely tagállamával bonyolítottuk le.¹ A GDP-hez viszonyított export- és import-növekedést mutatja be az 1. ábra.

A külkereskedelmi mérleg tekintetében azonban némi mérséklődés mutatkozik hazánkban. Az EU-transzferek felhasználásának megindulásával a külkereskedelmi egyenleg mérséklődése leginkább az egyre dinamikusabban növekvő belföldi fogyasztásnak köszönhető, amely miatt az exporthoz hasonlóan dinamikusan növekszik az ország importjának értéke is. Az ország importjának legnagyobb részét a vállalatok kapacitásbővítő beruházásai teszik ki. Ezt követi a lakossági fogyasztók tartós és féltartós termékeinek behozatala. A jegybank becslése alapján azonban az ország folyófizetési mérlegének többlete még így is a GDP 3,9%-át teszi ki. Az export és import éves reálnövekedésének alakulását mutatja a 2. ábra.

---

¹ Forrás:

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/kue/kue1712.html>

1. ábra: Az export és import a bruttó hazai termékek százalékában (2000-2016)

Az export növekedését elősegíti a viszonylag magas euró-árfolyam is. Az MNB középárfolyama alapján számított éves átlagos árfolyam és az éves export közötti kapcsolat erős, pozitív kapcsolatot mutat, melyből az következik, hogy a gyenge forint kedvez az exporttevékenység növekedésének (lásd Erdős, 2010²). 2017 során a forint árfolyama többször is alacsony szinten ragadt.³

Jelenleg is arra számíthatunk, hogy a forint árfolyama gyengülni fog a nemzetközi piacokon, amelynek következtében a hazai exportőrök több forintra számíthatnak egy-egy eurónyi exporttermékük után, ami tovább ösztönzi a hazai vállalatok exportkínálatának

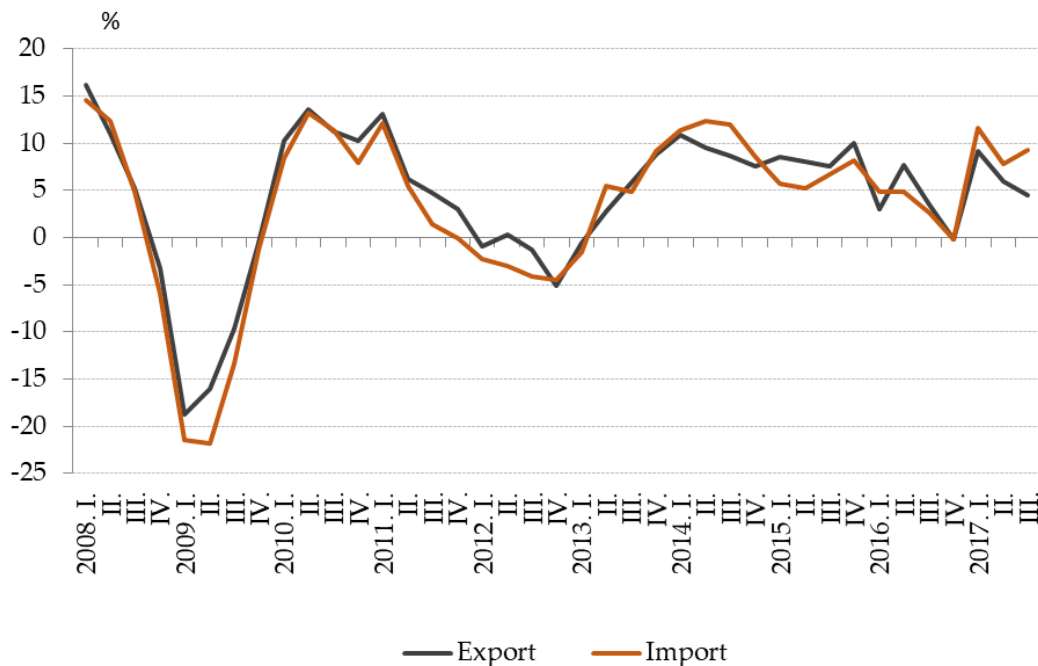
növelését. A forint-euró árfolyam alakulását a 3. ábra szemlélteti.

Mindezek alapján arra következtethetünk, hogy a tartósan magas euró-árfolyam miatt a jövőben megéri a hazai vállalatoknak növelniük exportkínálatukat.

² Erdős Tibor (2010): Forintárfolyam, kamatszint és devizaalapú eladósodás. Közgazdasági Szemle, LVII. évf., 2010. október (847–867. o.).

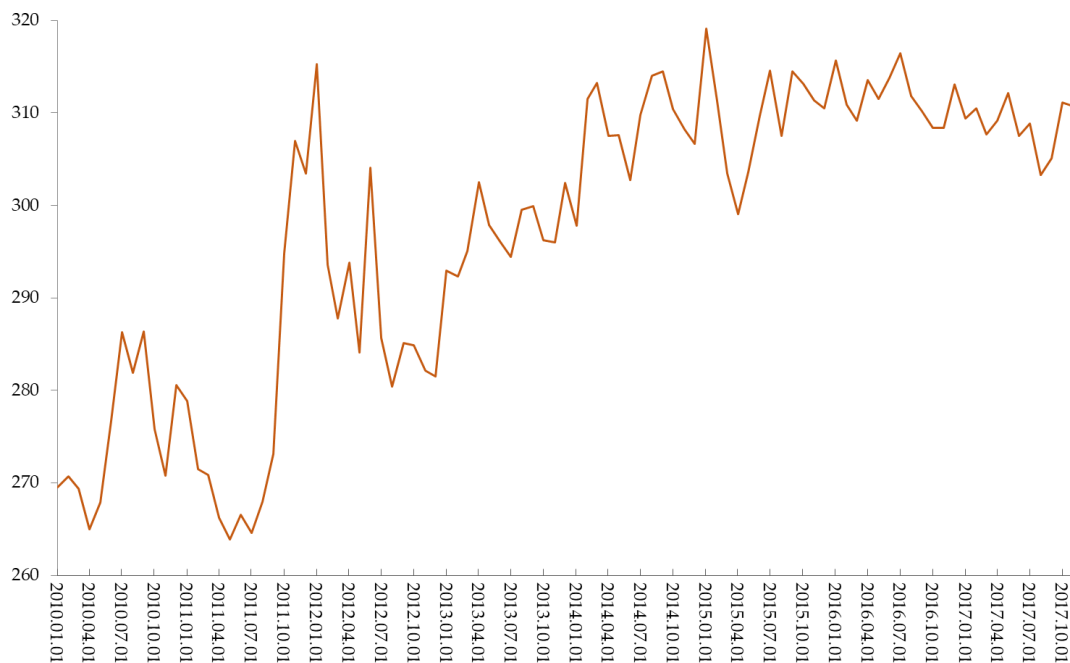
³ Forrás: <https://www.portfolio.hu/deviza-kotveny/deviza/idei-melypontra-szedult-a-forint.275985.html>

2. ábra: Az export és importvolumen éves reálnövekedése (2008-2017)

Forrás MNB

3. ábra: A forint-euró árfolyam alakulása (2010-2017)

Forrás: MNB

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal

		Vonatkozósi időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
	Munkanélküliségi ráta	(Feb)	5,4%	5,4%	5,4%
Németország	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Feb)	60,6	60,3	60,3
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(Feb)	115,4	117,1	117,6
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(Feb)	109		110
	Munkanélküliségi ráta	(Jan)	4,1%	4,1%	4,1%
USA	CB fogyasztói bizalmi index	(Feb)	130,8	126,2	124,3
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Feb)	55,3	55,9	55,9
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Feb)	50,3	51,4	51,3

¹ <https://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/>

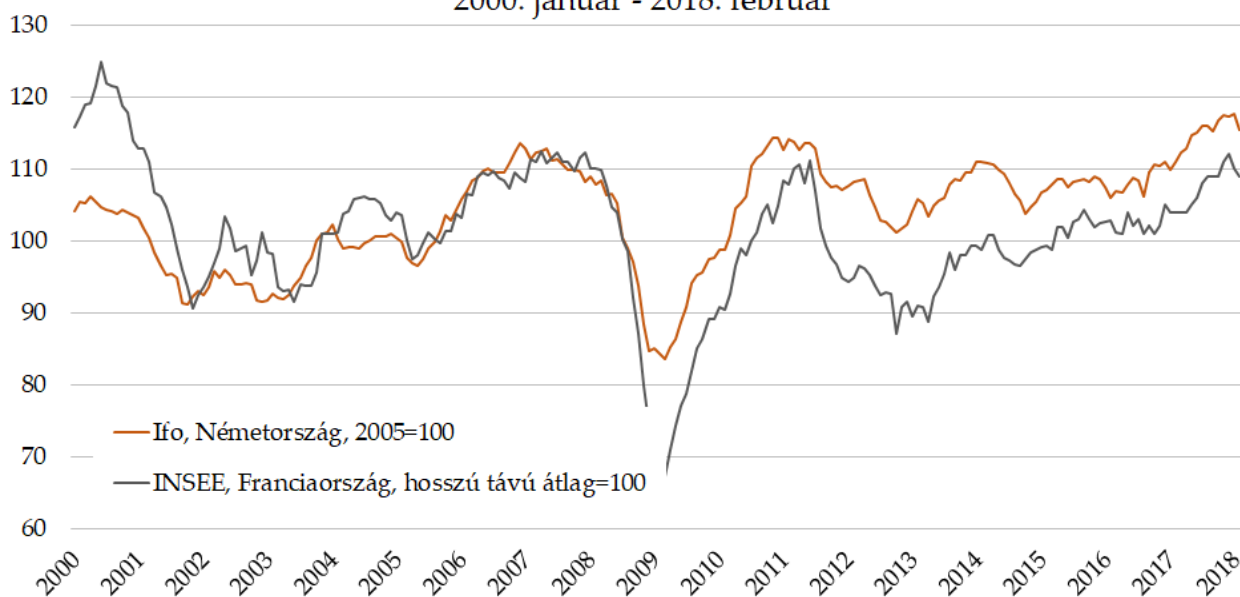
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

A német gazdaság helyzete februárban némiképp romlott. A munkanélküliek aránya nem változott. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) értéke kis mértékben csökkent az előző hónaphoz képest. Az IFO üzleti bizalmi index értéke a januári rekordmagas értékhez képest enyhén mérséklődött. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi indexe az előző hónapokban mért szinthez képest ismét csökkent. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke a várakozásokkal ellentétben jelentősen nőtt az előző hónaphoz viszonyítva. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex az elmúlt hónapokhoz képest enyhén csökkent. A munkanélküliek aránya nem változott az előző hónaphoz képest. A kínai beszerzési index értéke egy hosszabb növekedési időszak után februárban csökkent.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2000. január - 2018. február

Forrás: www.cesifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1034 Budapest, Bécsi út 120.

Tel: 235-05-84

Fax: 235-07-13

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Kádár Vanda, gyakornok, MKIK GVI

Kovács-Szamosi Rita, gyakornok, MKIK GVI

Nyíró Zsanna, elemző, MKIK GVI

Kompaktor Emília

Kutatásvezető:

Makó Ágnes

ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,

2018. február, Budapest,

2017-03-13